Hoger dan de bergen en dieper dan de zee

Bovenbouw · Tekstanalyse

Rijke teksten | 3V-leesroutine

Titel: Hoger dan de bergen en dieper dan de zee

Doelgroep: groep 8

Genre: verhalend

Bron: https://www.rijketeksten.org/zoek-rijke-tekst/hoger-dan-de-bergen-en-dieper-dan-de-zee

Tekstanalyse | Hoger dan de bergen en dieper dan de zee

1. Basisgegevens

• Titel: Hoger dan de bergen en dieper dan de zee

• Auteurs: Laïla Koubaa & Laura Janssens

• Illustrator: niet afzonderlijk vermeld in de aangeleverde bron

• Genre: verhalend; autobiografisch getint beeldverhaal

• Tekstsoort: fragment uit Kroniek van een migrant

• Doelgroep: groep 8

• Thema’s: migratie, familie, herinnering, liefde, taal, identiteit, afstand en hereniging

• Tijd en plaats: Tunesië, 31 mei 1971; later België, met herinneringen aan Tunesië

2. Samenvatting

Een kind vraagt aan zijn opa naar een koffer waarin brieven van oom Abdel worden bewaard. Opa vertelt dat Abdel de brieven niet zelf schreef: hij dicteerde ze aan een schrijver, omdat veel mensen vroeger nog niet konden lezen en schrijven. In een brief uit Tunesië schrijft Abdel over zijn werk en zijn terugkeer.

Daarna wordt duidelijk dat Abdel na zes maanden in Tunesië terugkeerde naar België. Zijn vrouw wilde dat hij bleef, maar zijn baas vond dat hij nog veel werk had. Abdel legt uit dat de afstand tussen hen ongelukkig is: zij denken voortdurend aan elkaar. Vervolgens wordt zijn ontmoeting met zijn toekomstige familie verbeeld. Tijdens een wandeling ziet hij voor het eerst varkens en vraagt hij wat die dieren zijn. De familie reageert verbaasd, omdat hij nog nooit varkens heeft gezien. Het fragment eindigt met de opmerking: “Ik heb nooit meer koteletjes gegeten.”

3. De kern van de tekst

Het grote idee

Een migratiegeschiedenis bestaat niet alleen uit reizen van de ene plaats naar de andere. Afstand werkt door in brieven, herinneringen, taal, familieverhoudingen en alledaagse ervaringen. De tekst laat zien hoe een migrant tegelijk verbonden kan blijven met zijn herkomst en zich moet verhouden tot een nieuwe omgeving.

Concrete tekst- en beeldbewijzen

• De koffer bewaart brieven van Abdel en wordt zo een tastbaar geheugenobject.

• Opa vertelt dat Abdel zijn brieven dicteerde aan een schrijver.

• De brief begint met “Tunis 31 mei, 1971” en verbindt een concrete plaats en datum aan een persoonlijk

verhaal.

• De tekst vermeldt dat Abdel na zes maanden naar Tunesië zou terugkeren, maar uiteindelijk eerder

terugkomt.

• De grote beeldcompositie toont Tunesische familiebeelden naast scènes in België.

• Het onbekende varken wordt een concreet voorbeeld van culturele en geografische afstand.

Waarom dit rijk is binnen de 3V-leesroutine

Leerlingen kunnen onderzoeken hoe een groot thema als migratie zichtbaar wordt in kleine details: een koffer, een brief, een familiefoto, een onbekend dier en een opmerking over koteletjes. De tekst biedt daardoor ruimte voor verwondering, nauwkeurig kijken, perspectiefwisseling en betekenisverlening zonder migratie te reduceren tot één algemene uitleg.

Mogelijke betekenisverlening

Leerlingen kunnen bespreken wat iemand meeneemt wanneer hij verhuist: niet alleen spullen, maar ook taal, herinneringen, gewoonten en relaties. Ook kunnen zij onderzoeken of “thuis” één plek is of meerdere plaatsen kan omvatten.

4. Wat vraagt deze tekst van de lezer?

De tekst vraagt om een aandachtige lezer die tekst en beeld voortdurend met elkaar verbindt.

Concrete bewijzen

• De tekst springt tussen een gesprek in het heden, brieven uit 1971, herinneringen en een later vertelde

anekdote.

• In de afbeeldingen staan tekstballonnen, briefteksten, Arabisch schrift, visuele kaders en grote

samengestelde scènes naast elkaar.

• Niet alles wordt rechtstreeks uitgelegd. De lezer moet bijvoorbeeld zelf afleiden waarom opa de brief

bewaart en waarom de ontmoeting met de varkens betekenisvol is.

• De slotzin over koteletjes verandert de betekenis van de voorafgaande scène door humor en terugblik.

Wat leerlingen moeten doen

• Tijdlagen en vertellers uit elkaar houden.

• Onderzoeken wie wanneer spreekt.

• Beeldinformatie gebruiken om ontbrekende context aan te vullen.

• Herkennen dat een ogenschijnlijk grappig detail iets zegt over onbekendheid en aanpassing.

• Verschillende perspectieven vergelijken: het kind, opa, Abdel, zijn vrouw en de familie.

Didactische mogelijkheid

De tekst leent zich voor vertraging: niet meteen de hele geschiedenis samenvatten, maar eerst vragen wat leerlingen opmerken aan de koffer, de brief, de herkomst van de stem en de visuele overgang tussen scènes.

5. Tekstopbouw

Concrete opbouw

1. Een kind vraagt naar de koffer.

2. Opa verklaart de herkomst van de brieven.

3. Een brief uit Tunesië wordt zichtbaar.

4. Opa vertelt over Abdels terugkeer en het verlangen naar elkaar.

5. De familiegeschiedenis wordt in herinneringsbeelden uitgebreid.

6. De ontmoeting met de varkens eindigt met een humoristische, maar betekenisvolle zin.

Opvallende keuzes

• De tekst opent niet met een uitleg over migratie, maar met een concrete vraag over een koffer: “Is dat

die koffer, opa?”

• De lezer krijgt informatie stapsgewijs, via gesprek, brief en herinnering.

• De brief vormt een overgang tussen heden en verleden.

• De combinatie van korte dialogen en grotere tekstblokken geeft het fragment een mondeling en persoonlijk karakter.

• Het slot is geen conclusie, maar een anekdote die openlaat wat deze ervaring precies voor Abdel betekende.

Betekenis binnen 3V

De opbouw nodigt uit tot reconstrueren. Leerlingen kunnen onderzoeken wanneer zij nieuwe informatie krijgen en hoe hun beeld van Abdel verandert. De chronologie is niet volledig rechtlijnig; juist daardoor moeten zij actief betekenis construeren.

Mogelijk onderzoek

Laat leerlingen de tekstmomenten in een tijdlijn plaatsen en vergelijken met de volgorde waarin de lezer ze aangeboden krijgt. Zo wordt zichtbaar dat de verteller informatie doseert en herinnering als vertelvorm gebruikt.

6. Taal

Opvallende woorden en formuleringen

• “mijn koffer”

• “de brieven in dit ik van oom Abdel kreeg”

• “een schrijver”

• “vroeger was dat anders”

• “mijn baas vond het goed dat ik bleef”

• “deze ongelukkige afstand tussen ons”

• “wat is dat?”

• “kom jij van een andere planeet?”

• “ik heb nooit meer koteletjes gegeten”

Concrete taalobservaties

• De herhaling van “schrijver?” en de uitleg daarna maakt het verschil tussen zelf schrijven en dicteren zichtbaar.

• “Deze ongelukkige afstand tussen ons” is geen neutrale aanduiding van kilometers, maar geeft de afstand een emotionele betekenis.

• “Kom jij van een andere planeet?” is overdreven en daardoor humoristisch, maar laat ook zien hoe groot het verschil in ervaring voor de familie lijkt.

• De slotzin over koteletjes is kort en alledaags. Juist daardoor werkt de zin als droge humor en als aanwijzing dat de ontmoeting blijvende invloed heeft gehad.

• De Arabische tekst naast de Nederlandse vertaling maakt zichtbaar dat taal niet éénvormig is en dat een brief meerdere lezers en schrijfwijzen kan hebben.

Waarom dit rijk is

Leerlingen kunnen onderzoeken hoe taal tegelijk informatie geeft, emoties laat zien en relaties tekent. De woorden “ongelukkige afstand” en “andere planeet” zijn bijvoorbeeld geschikt om letterlijk en figuurlijk te lezen.

Mogelijkheden voor vertraging

• Vergelijk “we waren ver van elkaar” met “deze ongelukkige afstand tussen ons”. Wat verandert er?

• Onderzoek waarom de schrijver de slotzin niet uitlegt.

• Bespreek wat leerlingen afleiden uit de korte reacties van de personages.

• Kijk naar de wisseling tussen getypte/geschreven brieftekst, Arabisch schrift, gewone tekst en tekstballonnen.

7. Literaire kenmerken

• Kadervertelling: het kind en de opa vormen een raam rond de herinneringen.

• Briefvorm: de brief geeft een directe stem aan Abdel en verbindt privéherinnering met een concrete
datum en plaats.

• Perspectiefwisseling: de lezer beweegt tussen het kind, opa, Abdel en andere familieleden.

• Tijdsprongen: heden, 1971 en herinnerde gebeurtenissen worden gecombineerd.

• Beeldverhaal: betekenis ontstaat door de samenwerking van tekst, kaders, houdingen en details.

• Contrasten: Tunesië en België, blijven en terugkeren, schrijven en dicteren, vertrouwd en onbekend,
verdriet en humor.

• Humor met een serieuze onderlaag: de varkensscène is grappig, maar gaat ook over verschil in leefwereld.

• Symboliek: de koffer staat voor bewaarde herinneringen en een leven dat tussen plaatsen beweegt.

Deze kenmerken maken het fragment geschikt voor meerdere lezingen: als familieanekdote, als migratiegeschiedenis en als onderzoek naar hoe een beeldverhaal herinneringen vormgeeft.

8. Schrijverskeuzes

De koffer als beginpunt

De auteurs laten het verhaal starten bij een voorwerp. De koffer bevat brieven en roept onmiddellijk vragen op: van wie zijn ze, waarom worden ze bewaard en waarom zijn ze belangrijk? De koffer maakt een abstract thema concreet.

Informatie via gesprek in plaats van uitleg

Opa vertelt niet meteen een volledige geschiedenis. De vragen van het kind sturen het gesprek. Daardoor ontdekt de lezer de achtergrond samen met het kind.

De brief als stem van Abdel

Door Abdel via een brief te laten spreken, krijgt hij een eigen stem zonder dat hij in het heden aanwezig hoeft te zijn. De brief maakt de afstand tussen hem en zijn familie voelbaar.

Het verschil tussen schrijven en dicteren

De uitspraak dat Abdel de brieven “door een schrijver” liet schrijven, wordt eerst bevraagd. Deze keuze opent een gesprek over geletterdheid, toegang tot onderwijs en de manier waarop mensen toch hun stem kunnen laten horen.

De terugkeer wordt niet eenduidig voorgesteld

Abdel wilde na zes maanden terugkeren, maar blijft langer omdat er werk is. Zijn vrouw heeft hem hier gehouden; tegelijk ligt er “nog veel werk”. De tekst maakt de beslissing niet simpel goed of fout. Leerlingen kunnen onderzoeken welke belangen en gevoelens naast elkaar bestaan.

De varkensscène als perspectiefbreuk

Voor Abdel is het zien van een varken nieuw; voor de kinderen en volwassenen om hem heen is dat onvoorstelbaar. De auteurs tonen zo hoe “normaal” afhankelijk is van je leefwereld.

De slotzin

“Ik heb nooit meer koteletjes gegeten” geeft geen uitleg over Abdels overtuiging. De lezer moet zelf verbanden leggen tussen het zien van levende varkens en het eten van vlees. Dat maakt de zin geschikt voor onderzoek naar impliciete betekenis en humor.

9. Illustraties als betekenisdragers

De koffer

De open oranje koffer bevat brieven, foto’s, documenten en andere voorwerpen. De tekst zegt alleen dat er brieven in zitten; de afbeelding maakt zichtbaar dat het om een verzameling

herinneringen gaat. Leerlingen kunnen onderzoeken waarom juist een koffer passend is voor een verhaal over vertrek, reizen en bewaren.

Opa en de schrijver

Opa zit aan een tafel met een lange brief. De afbeelding toont de schrijver als oudere man met traditionele kleding en attributen die de scène in een specifieke culturele context plaatsen. De tekening maakt van “iemand die dicteert” een sociale situatie: iemand spreekt, iemand schrijft, en kennis wordt overgedragen.

De briefpagina

De brief bevat de aanduiding “Tunis 31 mei, 1971”, Arabische tekst en Nederlandse tekst. De beeld-tekstrelatie laat zien dat de brief niet alleen inhoud draagt, maar ook afkomst, taal en tijd zichtbaar maakt.

De postzegelachtige rand

De briefscène is omlijst met een rand die aan een postzegel doet denken. Dit versterkt het motief van post, afstand en communicatie. De vormgeving maakt van de brief zelf een beeld van reizen tussen plaatsen.

Familiebeelden

In de grote compositie staan verschillende gezinsmomenten bij elkaar: een vrouw met kinderen, familie in een woonkamer, foto’s en herinneringen. De tekst benoemt sommige relaties, maar de beelden laten nabijheid, affectie en verbondenheid zien via aanrakingen, blikken en houdingen.

De varkensscène

De drie varkens bovenaan worden groot en opvallend afgebeeld; onderaan staat de familie achter een hek. In een afzonderlijk rond kader zit Abdel aan tafel met eten. De afbeelding verbindt het levende dier met het latere eten van vlees, waardoor de slotzin visueel wordt voorbereid.

Kleur en compositie

Warme oranje, rode en gele kleuren overheersen in de familie- en herinneringsbeelden. De zwarte kaders en tekstvlakken markeren afzonderlijke herinneringen. De compositie lijkt op een verzameling foto’s en herinneringsflarden, passend bij een kroniek.

Didactische mogelijkheden

Leerlingen kunnen per beeld noteren:

• wat letterlijk zichtbaar is;

• welke informatie het beeld toevoegt;

• welke emotie of relatie zichtbaar wordt;

• welke tekstuele informatie zonder afbeelding onduidelijker zou blijven.

Een rijk onderzoekspunt is de vraag: Welke versie van het verhaal zou ontstaan als je alleen de woorden las en de afbeeldingen niet zag?

10. Wereldkennis

Kennis die de tekst concreet kan opbouwen

• Tunesië als plaats van herkomst en familie.

• Migratie naar een ander land voor werk.

• Arbeidsmigratie en het langer blijven dan gepland.

• Brieven als communicatiemiddel vóór digitale communicatie vanzelfsprekend was.

• Het verschil tussen kunnen lezen en schrijven en mondeling dicteren.

• Meertaligheid en het naast elkaar bestaan van Arabisch en Nederlands.

• Familie- en huwelijksrelaties over landsgrenzen heen.

• Verschillen in leefomgeving en dagelijkse gewoonten.

Concrete bronbewijzen

• De brief is gedateerd in Tunesië in 1971.

• Abdel werkt en verblijft buiten zijn familie.

• Hij reist terug voor een huwelijk.

• De familie woont op het platteland en reageert op zijn onbekendheid met varkens.

Betekenis voor groep 8

De tekst biedt aanleiding om migratiegeschiedenis niet uitsluitend als maatschappelijk onderwerp te behandelen, maar via persoonlijke ervaringen en concrete bronnen. Leerlingen kunnen onderzoeken hoe grote historische ontwikkelingen zichtbaar worden in één familie, één brief en één herinnering.

Mogelijke vervolgvragen

• Waarom waren brieven in 1971 belangrijk?

• Wat betekent het om een brief te dicteren?

• Welke informatie geeft een datum in een brief?

• Hoe kan werk invloed hebben op gezinsleven?

• Welke verschillen zijn werkelijk groot en welke lijken alleen groot omdat iemand ze niet kent?

11. Emoties

In de tekst en beelden

• Nieuwsgierigheid: het kind vraagt naar de koffer en opa antwoordt.

• Trots en zorg: opa bewaart de brieven en leest of vertelt erover.

• Verlangen: Abdel en zijn vrouw denken voortdurend aan elkaar.

• Verdriet: de afstand tussen hen wordt “ongelukkig” genoemd.

• Spanning: Abdel is zenuwachtig voor het huwelijk.

• Verwondering: hij ziet voor het eerst varkens.

• Verbazing: de familie begrijpt zijn reactie nauwelijks.

• Verbondenheid: familieleden zitten dicht bij elkaar, raken elkaar aan en delen herinneringen.

• Humor: de reactie op het varken en de slotzin geven lucht aan een emotioneel verhaal.

Beeldbewijs

De gezichten en lichaamshoudingen zijn sterk getekend: de vrouw houdt kinderen vast, de kinderen zoeken lichamelijk contact, Abdel kijkt gespannen of verbaasd, en de varkens worden expressief afgebeeld.

Betekenisverlening

Leerlingen kunnen onderzoeken hoe emoties niet alleen in woorden staan. De uitspraak over afstand is verdrietig, terwijl de illustraties van samenzijn juist warmte tonen. Daardoor ontstaat een spanning tussen fysieke afstand en emotionele nabijheid.

12. Verwondervragen

7. Waarom begint het verhaal met een koffer en niet met Abdel zelf?

8. Wat maakt de koffer meer dan alleen een reisvoorwerp?

9. Wie spreekt er in de brief: Abdel, opa of de schrijver?

10. Waarom werd de brief gedicteerd in plaats van zelf geschreven?

11. Waarom staat er zowel Arabisch als Nederlands in de brief?

12. Waarom wilde Abdel na zes maanden terugkeren, en waarom gebeurde dat niet precies zo?

13. Hoe kan een afstand tegelijk geografisch en “ongelukkig” zijn?

14. Waarom is het voor Abdel zo bijzonder om een varken te zien?

15. Waarom reageert de familie alsof hij van een andere planeet komt?

16. Wat verandert er door de slotzin over koteletjes?

17. Welke herinnering wordt door de afbeelding sterker dan door de woorden?

18. Waarom lijkt de pagina opgebouwd uit losse herinneringsbeelden?

19. Wie is in dit fragment eigenlijk de hoofdpersoon: het kind, opa of Abdel?

20. Wat vertelt de koffer over wat een familie belangrijk vindt om te bewaren?

21. Waarom voelt de familie dichtbij, terwijl Abdel tegelijk door afstand van zijn vrouw gescheiden is?

Deze vragen komen voort uit concrete onzekerheden, perspectiefwisselingen, beeld-tekstspanningen en onverwachte details in de bron.

13. Denkvragen

22. Is iemand die een brief dicteert minder de schrijver van die brief? Waarom?

23. Wat vertelt de passage over Abdel en de schrijver over lezen, schrijven en macht?

24. Kun je ergens wonen en toch met een andere plaats verbonden blijven?

25. Wanneer is teruggaan naar je geboorteland werkelijk “teruggaan”?

26. Had Abdel moeten kiezen voor zijn vrouw of voor zijn werk? Welke informatie ontbreekt om dat te

kunnen beoordelen?

27. Waarom kan iets gewoons voor de één vreemd of schokkend zijn voor de ander?

28. Is de varkensscène vooral grappig, verdrietig, leerzaam of alle drie?

29. Wat maakt een herinnering betrouwbaar? Wat voegen de beelden toe aan wat opa vertelt?

30. Kun je uit een brief iemands hele leven begrijpen?

31. Wat betekent de titel in relatie tot de afstand tussen Abdel en zijn familie?

32. Is familie vooral verbonden door dezelfde plaats, dezelfde taal, herinneringen of onderlinge zorg?

33. Wat gebeurt er met een verhaal wanneer de verteller niet alles rechtstreeks vertelt?

34. Waarom kan de slotzin sterker zijn dan een expliciete uitleg?

35. Welke perspectieven ontbreken in het fragment, bijvoorbeeld dat van Abdels vrouw of de

kinderen?

36. Kan humor helpen om over verdrietige of moeilijke gebeurtenissen te vertellen?

De vragen vragen om argumentatie vanuit tekst en beeld; een persoonlijke mening zonder onderbouwing is niet voldoende.

14. Mogelijke verbindingen

Met geschiedenis en burgerschap

• Arbeidsmigratie en migratiegeschiedenis.

• Familiegeschiedenissen als bronnen van geschiedenis.

• De invloed van werk en verblijf op gezinsleven.

• Meertaligheid, identiteit en erbij horen.

Met taal

• Brieven als historische en persoonlijke bronnen.

• Dicteren, geletterdheid en toegang tot schrijven.

• Arabisch en Nederlands naast elkaar.

• Verschil tussen letterlijk vertellen en beeldend vertellen.

• De werking van een open of humoristisch slot.

Met media en beeldende vorming

• Een beeldverhaal lezen als combinatie van kaders, tekstballonnen, briefvorm en illustratie.

• De functie van kleur, kaderrand, uitsnede en compositie.

• Onderzoeken hoe een illustrator tijdsprongen en herinneringen zichtbaar maakt.

Met persoonlijke en familiale geschiedenis

• Voorwerpen die familieherinneringen bewaren.

• Verhalen van reizen, verhuizing of familie op afstand.

• Verschillende betekenissen van “thuis”.

Een persoonlijke verbinding hoeft niet te betekenen dat leerlingen eigen migratie-ervaringen delen. Zij kunnen ook werken met een fictieve familie, een historisch personage of een voorwerp uit de tekst.

15. De parels van de tekst

Parel 1 | De koffer als geheugen en reis

Concreet bewijs: de open oranje koffer bevat brieven, foto's en documenten.

Waarom rijk: de koffer maakt zichtbaar dat migratie niet alleen een beweging is, maar ook het bewaren en meenemen van herinneringen. Het voorwerp verbindt verleden, familie en identiteit.

Mogelijk gesprek: wat maakt een voorwerp belangrijk genoeg om jarenlang te bewaren? Welke herinneringen zitten letterlijk en figuurlijk in de koffer?

Onderzoeksmogelijkheid: vergelijk wat de tekst over de koffer zegt met wat de afbeelding laat zien. Welke voorwerpen krijgen betekenis door hun plaats in de koffer?

Parel 2 | De brief die niet door Abdel zelf geschreven is

Concreet bewijs: "Hij liet de brieven schrijven door een schrijver."

Waarom rijk: deze zin opent vragen over geletterdheid, stem, auteurschap en afhankelijkheid. Abdel heeft iets te vertellen, maar heeft een ander nodig om het schriftelijk vast te leggen.

Mogelijk gesprek: van wie is de brief eigenlijk? Wat verandert er wanneer iemand anders jouw woorden opschrijft?

Onderzoeksmogelijkheid: vergelijk de mondelinge dialoog met de briefvorm en onderzoek hoe de stem van Abdel wordt vormgegeven.

Parel 3 | De brief als brug tussen plaatsen en tijden

Concreet bewijs: "Tunis 31 mei, 1971" staat naast Arabische en Nederlandse tekst.

Waarom rijk: plaats, datum en taal maken afstand concreet. De brief is tegelijk persoonlijk bericht, historisch document en beeld van meertaligheid.

Mogelijk gesprek: welke informatie geeft de datum, en welke informatie geeft het Arabische schrift? Waarom is vertaling nodig?

Onderzoeksmogelijkheid: laat leerlingen nagaan welke delen van de brief zichtbaar, vertaald of omkaderd zijn en wat daardoor wel of niet toegankelijk wordt voor de lezer.

Parel 4 | "Deze ongelukkige afstand tussen ons"

Concreet bewijs: de afstand tussen Abdel en zijn vrouw wordt als "ongelukkig" beschreven.

Waarom rijk: afstand wordt niet als aantal kilometers beschreven, maar als emotionele toestand. De formulering maakt een geografisch gegeven voelbaar.

Mogelijk gesprek: kan afstand ook bestaan wanneer mensen elkaar begrijpen en aan elkaar denken? Welke woorden zouden minder sterk zijn dan "ongelukkig"?

Onderzoeksmogelijkheid: vergelijk de tekst met de beelden van familieleden die juist dicht bij elkaar zitten. Hoe werken woord en beeld samen?

Parel 5 | De ontmoeting met het varken

Concreet bewijs: Abdel vraagt: “Wat is dat?” en krijgt te horen: “Kom jij van een andere planeet?”

Waarom rijk: de scène maakt culturele verschillen concreet zonder een theoretische uitleg. Het gewone wordt vreemd door een verandering van perspectief.

Mogelijk gesprek: wie kijkt hier eigenlijk vreemd naar wie? Waarom is de reactie van beide kanten begrijpelijk?

Onderzoeksmogelijkheid: vergelijk de grootte en plaats van de varkens in de afbeelding met de familie en het eten in het ronde kader.

Parel 6 | “Ik heb nooit meer koteletjes gegeten”

Concreet bewijs: de tekst eindigt met deze korte zin.

Waarom rijk: de schrijver legt niet uit wat er precies veranderd is. De lezer moet zelf een verband leggen tussen het levende varken en het eten op tafel. Humor, ethiek en perspectief komen samen.

Mogelijk gesprek: wat bedoelt Abdel precies? Is dit een grap, een besluit, een herinnering of een verandering in zijn manier van kijken?

Onderzoeksmogelijkheid: lees de slotzin opnieuw na het bekijken van de illustratie. Welke betekenis krijgt de zin door het beeld?

Parel 7 | De beeldverhaalvorm van herinneren

Concreet bewijs: losse kaders tonen een koffer, een brief, opa, familieleden, foto’s, een woonkamer en varkens.

Waarom rijk: de herinnering wordt niet als één doorlopend verhaal gepresenteerd, maar als een verzameling beelden en fragmenten. Dat past bij de titel “Kroniek” en bij het bewaren van familiegeschiedenis.

Mogelijk gesprek: waarom vertelt de maker dit verhaal in zulke afzonderlijke beelden? Welke scène blijft het langst hangen en waarom?

Onderzoeksmogelijkheid: orden de kaders chronologisch en vergelijk die volgorde met de volgorde op de pagina. Wat doet de gekozen volgorde met je begrip?

Parel 8 | Afstand en nabijheid tegelijk

Concreet bewijs: Abdel en zijn vrouw zijn van elkaar gescheiden, terwijl de illustraties familieleden dicht bij elkaar tonen en de tekst zegt dat zij voortdurend aan elkaar denken.

Waarom rijk: de tekst weigert een eenvoudige tegenstelling tussen ver weg en dichtbij. Lichamelijke afstand en emotionele nabijheid bestaan naast elkaar.

Mogelijk gesprek: wanneer is iemand dichtbij, ook al is die persoon ver weg? Welke rol spelen brieven, herinneringen en familiebeelden daarin?

Onderzoeksmogelijkheid: leg tekstfragmenten over afstand naast afbeeldingen van aanraking, samenzijn en familieportretten en bespreek de spanning tussen beide.